

Ільєнко Микола Микитович — зоолог, морфолог, педагог

Юлія Куцоконь

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (Київ)
e-mail: carassius1@ukr.net; orcid: 0000-0001-9721-5638

KUTSOKON, Y. Ilyenko Mykola Mykytovych, a zoologist, morphologist, and teacher. — An essay on a researcher who has worked in many leading scientific and higher educational institutions since 1964. He is known to many generations of students, he is the author of the textbook ‘Theriology’ (2003), and he supervised six PhD theses. He has various scientific interests from comparative anatomical studies of vertebrates to the features and importance of biological and social adaptability of humans, modern aspects of teaching methods of human anatomy and physiology, the principles of social rehabilitation of people with special needs.

Біографічні деталі

Микола Микитович Ільєнко народився 04.11.1938 в с. Смотрики Пирятинського р-ну Полтавської обл. Закінчив Українську сільськогосподарську академію (Київ, 1963). З 1964 р. працював у Інституті зоології АН УРСР (Київ); у 1968 р. захистив кандидатську дисертацію. З 1979 р. працював у Київському державному університеті, зокрема протягом 1982–1987 рр. був заступником декана біологічного факультету. У 1997 р. захистив докторську дисертацію, і з 1997 р. — професор кафедри зоології КНУ та одночасно у 1997–2006 рр. — професор кафедри лісівництва НУБіП. 2001 року надано вчене звання професора кафедри зоології.

Надалі працював професором у Київському національному економічному університеті ім. В. Гетьмана, Відкритому Міжнародному університеті розвитку людини «Україна». Під його керівництвом підготовлено дисертації 6 кандидатів наук.

Нині — професор кафедри біології, екології та методик їх навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Рис. 1. Микола Микитович Ільєнко. З сайту НУБіП з інформацією про захист ним докторської дисертації (1996 р., <https://bit.ly/3GYjy0c>)

Ключові доробки в галузі теріології

У науковому доробку понад 120 наукових праць, серед яких монографія, навчальні посібники, методичні розробки. Сфера інтересів у теріології — порівняльно-анатомічні дослідження хребетних, сучасні аспекти методики викладання анатомії та фізіології людини тощо.

Кандидатська дисертація захищена 1988 р. за темою «Порівняльно анатомічний і функціональний аналіз іннервації капсули зап'ясткового суглоба деяких ссавців» (спеціальність «зоологія», кер. С. Ф. Манзій). Докторська дисертація — «Порівняльна морфологія нервової системи суглобів грудної кінцівки ссавців» (1997 р., спеціальність «ембріологія, гістологія, цитологія»).

Основні наукові праці за «вузьким фахом» дослідника: монографія «Рецептори суглобів грудних кінцівок у ссавців (морфо-функціональний аналіз)» (рос.) (Ильенко 1978), навчальні посібники «Теріологія» (Ильенко 2003) та «Анатомія людини» (Ильенко *et al.* 2007).

Дослідник готує й методичні праці та праці з історії досліджень, серед яких — статті в університетських збірниках: «Морфологічні дослідження на кафедрі зоології Київського університету за період 1834–2004 рр.» (2004) та «Порівняльно-анатомічні дослідження хребетних на кафедрі зоології» (2004), «До методики викладання анатомії і фізіології людини» (2005).

Важливим напрямком, орієнтованим переважно на людей, є серія праць дослідника, присвячених адаптаціям, серед них: «Щодо можливостей адаптації живих організмів для впливу антропогенних факторів» (2011) та «Адаптація — процес чи результат процесу?» (Сердюк, Ильенко, 2012).

Чесноти, захоплення, суспільна робота

Як педагог, Микола Микитович активно готує дидактичні матеріали, пов'язані з такими темами, як особливості та значення біологічної та соціальної адаптивності людини, впровадження нової навчальної дисципліни «Біологічна і соціальна адаптивність людини», принципи соціальної реабілітації людей з особливими потребами.

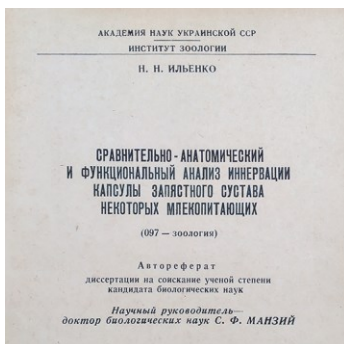

Рис. 2. Обкладинка автореферату (фрагмент) кандидатської дисертації М. М. Ильенка (1968 р.). З фондів бібліотеки Інституту зоології НАН України. Фото автора.

Серед таких доробок — Підручник «Жиророзчинні вітаміни у житті людини» (рос.) (1995), «Словник з екології: українсько-російсько-англійський-німецький-французький» (Микитюк & Злотнік 1995), навчальний посібник «Порівняльна анатомія хребетних» (Приходська та ін., 2002).

Микола Микитович Ільєнко є Соросівським доцентом, нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2004 р.), знаком «Петро Могила» (2008 р.). Серед захоплень дослідника — твори чеського письменника Мілана Кундери (має повну їх колекцію).

Про науковця є стаття в «Енциклопедії Сучасної України» (Вєрвєс 2011).

Література

- Ільєнко, Н. Н. 1978. *Рецепторы суставов грудных конечностей в млекопитающих (морфофункциональный анализ)*. Наукова думка, Київ, 1–83.
- Ільєнко, М. М. 2003. *Теріологія: навчальний посібник для студентів вузів*. Під ред. Вєрвєса, Ю. Г. Фітосоціоцентр, Київ, 1–165.
- Микитюк, О. М., О. З. Злотнік (укл.). 1995. *Словник з екології: українсько-російсько-англійський-німецький- французький*. ХДПУ, Харків, 1–668.
- Приходська, К. Г., Г. І. Мардар, М. М. Ільєнко. 2002. *Порівняльна анатомія хребетних: навчальний посібник*. Рута, Чернівці, 1–240.
- Ільєнко, М. М., С. М. Гарматіна, К. П. Ільєнко. 2007. *Анатомія людини*. Навчальний посібник для студентів університету «Україна». Вид-во ун-ту «Україна», Київ, 1–242.
- Сердюк, Л. З., М. М. Ільєнко. 2012. Адаптація – процес чи результат процесу? *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*, № 9 (11). Київ, 235–243.
- Вєрвєс, Ю. Г. 2011. Ільєнко Микола Микитович. *Енциклопедія Сучасної України*: електронна версія [онлайн]. Ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, Київ. URL: <https://bit.ly/3uZRQxH>

Куцоконь, Ю. Ільєнко Микола Микитович — зоолог, морфолог, педагог. — Нарис про дослідника, який протягом багатьох років від 1964 р. працював і продовжує працювати у провідних наукових установах та вищих навчальних закладах. Він відомий багатьом поколінням студентів, автор підручника «Теріологія» (2003), під його керівництвом захищено 6 кандидатських дисертацій. Має різноманітні наукові інтереси від порівняльно-анатомічних досліджень хребетних до особливостей і значення біологічної та соціальної адаптивності людини, сучасних аспектів методики викладання анатомії та фізіології людини, принципів соціальної реабілітації людей з особливими потребами.